

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
36000247	CPI de Cova Terreña	Baiona	2023/2024

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación secundaria obrigatoria	Economía e emprendemento	4º ESO	3	105

Réxime

Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	3
3.1. Relación de unidades didácticas	5
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	5
4.1. Concrecións metodolóxicas	17
4.2. Materiais e recursos didácticos	18
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	18
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	19
6. Medidas de atención á diversidade	19
7.1. Concreción dos elementos transversais	20
7.2. Actividades complementarias	21
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	21
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	22
9. Outros apartados	23

1. Introducción

A programación didáctica para a materia de Economía e Emprendemento, no curso de 4º de ESO, quere partir da realidade social e económica en que se atopa o centro educativo, o CPI de Cova Terreña. Partindo desa realidade, ao noso parecer, será moito máis doado achegarnos ao alumnado con esta materia, pois é a nosa intención vencellos a modelos económicos e de emprendemento propios da vila de Baiona.

Con todo, tamén consideramos moi importante que non se produza un efecto endogámico, isto é, que só sexan quen de observar a realidade económica da súa contorna; porén, é a nosa intención favorecer, a través do estudo de casos reais, o coñecemento das realidades económicas doutras vilas e cidades, nomeadamente Vigo, Barcelona e Madrid. A respecto da primeira, pola súa proximidade con Baiona e porque esta vila forma parte do seu núcleo de influencia, e as dúas principais capitais económicas do Estado, porque nelas se desenvolve unha boa parte da economía do país, onde se sitúan tamén as principais universidades e escolas de estudo da economía.

Xa que logo, a través da materia de Economía e Emprendemento estudaremos casos reais e prácticos de diversas empresas e de diferentes sectores; algúns dos exemplos serán con nomes ficticios, outros coas denominacións reais, mais sempre partindo da base de que o coñecemento do noso alumnado debe basearse na realidade económica que viven esas empresas, e como estas solucionan problemas determinados. Así, a aprendizaxe, ademais de significativa, terá unha compoñente de experiencia moi importante para o noso alumnado.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Analizar e valorar as fortalezas e as debilidades propias e as dos demais, reflexionando sobre as aptitudes, xestionando de forma eficaz as emocións e as destrezas necesarias que promovan unha actitude vital creadora para adaptarse a contornas cambiantes e deseñar un proxecto persoal único, cunha actitude emprendedora que xere valor para os demais.					1	1	2	3
OBX2 - Utilizar estratexias de conformación de equipos, así como habilidades sociais, de comunicación e innovación áxil, aplicándoas con autonomía e motivación ás dinámicas de traballo en distintos contextos, para constituír grupos de traballo eficaces e descubrir o valor de cooperar con outras persoas durante o proceso de ideación e desenvolvemento de solucións emprendedoras.	1	1-2			1-3	1	2	
OBX3 - Elaborar, con sentido ético e solidario, ideas e solucións innovadoras e sostibles que dean resposta ás necesidades locais e globais detectadas, utilizando metodoloxías áxiles de ideación e analizando tanto os seus puntos fortes e débiles coma o impacto que poidan xerar esas ideas na contorna, para lograr a superación de retos relacionados coa preservación e co coidado da contorna natural, social, cultural e artística.			3			4	1-2-3	3

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX4 - Seleccionar e reunir os recursos dispoñibles no proceso de desenvolvemento da idea ou solución creativa proposta, coñecendo os medios de produción e as fontes financeiras que proporcionan estes recursos e aplicando estratexias de captación destes para poñer en marcha o proxecto que leve á realidade a solución emprendedora.			3	2			1-2	
OBX5 - Presentar e expoñer ideas e solucións creativas utilizando estratexias comunicativas áxiles e valorando a importancia dunha comunicación efectiva e respectuosa para transmitir mensaxes convincentes adecuadas ao contexto e aos obxectivos concretos de cada situación e validar as ideas e as solucións presentadas.	1-2-3			3	1	1	1-2	
OBX6 - Comprender aspectos básicos da economía e das finanzas, valorando criticamente o problema da escaseza de recursos e a necesidade de elixir, así como os principios de interacción social desde o punto de vista económico, para relacionar os devanditos aspectos coa procura e planificación dos recursos necesarios no desenvolvemento da idea ou da solución emprendedora que afronte o reto exposto de maneira eficaz, equitativa e sostible.						1	1-2-3	
OBX7 - Construír e analizar de maneira cooperativa, autónoma e áxil prototipos innovadores e sostibles, aplicando estratexias eficaces de deseño e execución, avaliando todas as fases do proceso de maneira crítica e ética e validando os resultados obtidos tanto para a mellora e perfeccionamento dos prototipos creados coma para a aprendizaxe e o desenvolvemento persoal e colectivo.			3	5	3-5		2-3	

Descrición:

A respecto dos obxectivos e a súa contribución ao desenvolvemento das competencias clave, cómpre salientar que no noso alumnado procuraremos:

a) Analizar de forma crítica e reflexiva as achegas da ciencia económica, valorando a súa interrelación con outras disciplinas, para entender a realidade dende unha visión integral e actuar coma cidadáns e cidadás responsábeis, autónomos e comprometidos.

b) Investigar, dende un enfoque interdisciplinar, o comportamento tanto individual coma colectivo na toma de decisións económicas, avaliando o problema da escaseza e os seus efectos, para comprender os cambios económicos e sociais derivados do devandito problema e actuar en consecuencia.

c) Estabelecer correspondencias entre os Obxectivos de Desenvolvemento Sostíbel e as aprendizaxes adquiridas a través do estudo de casos, analizándoos coa axuda de ferramentas económicas e empresariais, para xerar unha actitude sensíbel e un comportamento responsábel e proactivo que contribúa a dar resposta os retos actuais.

d) Identificar e valorar habilidades e competencias que caracterizan as persoas emprendedoras dentro da realidade actual, analizando os seus perfís e a súa forma de afrontar os retos, para recoñecer e potenciar as destrezas emprendedoras propias e aplicarlas a situacións reais da vida.

e) Comprender as estratexias empresariais, analizando a súa evolución e distinguindo os novos modelos de negocio

desenvolvidos por entidades vencelladas a diferentes ámbitos e sectores, para identificar a filosofía das empresas, recoñecer as tendencias e poñer en valor, con sentido crítico, a súa actividade na sociedade actual.

f) Analizar a transformación económica e social e as súas consecuencias, recoñecendo a importancia que teñen a innovación e a revolución dixital na actividade empresarial, para comprender as respostas que as empresas ofrecer aos desafíos actuais, e propoñer alternativas e novas solucións aos devanditos desafíos.

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	Que é a economía?	A actividade económica. Distinción entre bens e servizos. A economía coma ciencia social. Os sectores produtivos.	16	20	X		
2	Os mercados e os axentes económicos	Os axentes económicos nos mercados. O fluxo da renda. O consumo e o aforro nas familias. O salario.	17	18	X		
3	As empresas e as sociedades cooperativas	Tipos de empresa. Clasificación e forma xurídica das empresas e das sociedades cooperativas. O financiamento. O resultado empresarial.	17	16		X	
4	O crecemento económico	O Produto Interior Bruto (PIB). Os ciclos económicos e o desemprego. A distribución da renda. O Estado e o presuposto público.	17	16		X	
5	O diñeiro e as solucións bancarias	O diñeiro coma activo financeiro. A supervisión do sistema financeiro. A inflación. O aforro e os depósitos bancarios.	17	18			X
6	O comercio exterior	O comercio internacional. Os instrumentos de protección comercial. A globalización económica. Solucións a problemas medioambientais vencellados á actividade económica.	16	17			X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	Que é a economía?	20

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.2 - Utilizar estratexias de análise razoada das fortalezas e debilidades persoais e da iniciativa e creatividade propia e da dos demais.	Utilizar estratexias de análise razoada das fortalezas e debilidades persoais e da iniciativa e creatividade propia e da dos demais.	PE	74
CA1.5 - Superar os retos propostos a partir de ideas e solucións innovadoras e sostibles, avaliando o seu impacto na sociedade.	Superar os retos propostos a partir de ideas e solucións innovadoras e sostibles.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Adaptarse a contornas complexas e crear un proxecto persoal orixinal e xerador de valor, partindo da valoración crítica sobre as propias aptitudes e as posibilidades creativas.	Adaptarse a contornas complexas e crear un proxecto persoal orixinal e xerador de valor.		
CA3.3 - Planificar e poñer en marcha un proxecto viable que leve á realidade unha solución emprendedora, seleccionando e reunindo os recursos materiais, inmateriais e dixitais máis adecuados ao noso proxecto.	Planificar e poñer en marcha un proxecto viable que leve á realidade unha solución emprendedora.		
CA3.4 - Utilizar con autonomía estratexias de captación e xestión de recursos coñecendo as súas características e aplicándoas ao proceso de conversión das ideas e solucións en accións e planificando con coherencia a súa organización, distribución, uso e optimización.	Utilizar con autonomía estratexias de captación e xestión de recursos coñecendo as súas características.		
CA3.6 - Desenvolver unha idea ou unha solución emprendedora vendo a relación entre os coñecementos adquiridos e os recursos necesarios e dispoñibles que permitan o seu desenvolvemento, identificando os máis adecuados en distintos contextos e situacións, reais ou simuladas e aplicando os coñecementos económicos e financeiros necesarios.	Desenvolver unha idea ou unha solución emprendedora vendo a relación entre os coñecementos adquiridos e os recursos necesarios e dispoñibles que permitan o seu desenvolvemento.		
CA4.5 - Validar as ideas e as solucións presentadas mediante mensaxes convincentes e adecuadas, co fin de presentar e expoñer, con claridade e coherencia, as ideas e as solucións creativas, mantendo unha comunicación eficaz e respectuosa ao longo de todo o proceso levado a cabo.	Validar as ideas e as solucións presentadas mediante mensaxes convincentes e adecuadas.		
CA4.7 - Coñecer e comprender con precisión os contidos necesarios do ámbito económico e financeiro aplicándoos con coherencia a situacións, actividades ou proxectos concretos.	Coñecer e comprender con precisión os contidos necesarios do ámbito económico e financeiro.		
CA1.1 - Adaptarse a contornas complexas e crear un proxecto persoal orixinal e xerador de valor, partindo do autoconhecimento e tomando conciencia de que o proceso emprendedor constitúe unha forma de enriquecemento e crecemento persoal.	Adaptarse a contornas complexas e crear un proxecto persoal orixinal e xerador de valor.		
CA1.3 - Xestionar de forma eficaz as emocións e as destrezas persoais, promovendo e desenvolvendo actitudes creativas, asumindo o risco que supón un proxecto innovador e aprendendo dos erros que cometemos.	Xestionar de forma eficaz as emocións e as destrezas persoais, promovendo e desenvolvendo actitudes creativas.		
CA1.4 - Pór en práctica as habilidades sociais da persoa emprendedora, de comunicación aberta, motivación, liderado e de cooperación e innovación áxil, tanto de maneira presencial como a distancia, en distintos contextos de traballo en equipo, valorando, respectando e asumindo as achegas dos demais nas distintas dinámicas de traballo en grupo.	Pór en práctica as habilidades sociais da persoa emprendedora, de comunicación aberta, motivación, liderado e de cooperación e innovación áxil.	TI	26
CA1.7 - Validar as ideas e solucións utilizando estratexias comunicativas áxiles adaptadas a cada situación comunicativa.	Validar as ideas e solucións utilizando estratexias comunicativas áxiles adaptadas a cada situación comunicativa.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.8 - Presentar e expoñer, con claridade e coherencia, as ideas e solucións creativas, adquirindo habilidades e técnicas de expresión oral con apoio audiovisual na posta en común destas.	Presentar e expoñer, con claridade e coherencia, as ideas e solucións creativas.		
CA2.2 - Xestionar de forma eficaz as emocións e as destrezas persoais promovendo e desenvolvendo actitudes creativas.	Xestionar de forma eficaz as emocións e as destrezas persoais promovendo e desenvolvendo actitudes creativas.		
CA3.1 - Constituír equipos de traballo baseados en principios de equidade, coeducación e igualdade entre homes e mulleres, actitude participativa e visualización de metas comúns, utilizando estratexias que faciliten a identificación e a optimización dos recursos humanos necesarios que conduzan á consecución do reto proposto.	Constituír equipos de traballo baseados en principios de equidade, coeducación e igualdade entre homes e mulleres, actitude participativa e visualización de metas comúns.		
CA3.2 - Poñer en práctica habilidades sociais, de comunicación aberta, motivación, liderado e de cooperación en distintos contextos de traballo en equipo, valorando as achegas dos demais nas distintas dinámicas de traballo e respectando as decisións tomadas de forma colectiva	Poñer en práctica habilidades sociais, de comunicación aberta, motivación, liderado e de cooperación en distintos contextos de traballo en equipo.		
CA3.5 - Presentar e expoñer, con claridade e coherencia, ideas e solucións creativas, co fin de captar recursos para o financiamento e o mecenado deste.	Presentar e expoñer, con claridade e coherencia, ideas e solucións creativas.		
CA4.1 - Adaptarse a contornas complexas cun proxecto persoal orixinal e xerador de valor, logrando pro-gresivamente o control consciente das emocións.	daptarse a contornas complexas cun proxecto persoal orixinal e xerador de valor.		
CA4.2 - Superar os retos propostos a partir de ideas e solucións innovadoras e sostibles, avaliando o seu impacto no eido persoal e na contorna.	Superar os retos propostos a partir de ideas e solucións innovadoras e sostibles.		
CA4.3 - Poñer en marcha un proxecto viable analizando os recursos materiais, inmateriais e dixitais dispoñibles no proceso de ideación creativa.	Poñer en marcha un proxecto viable analizando os recursos materiais, inmateriais e dixitais dispoñibles no proceso de ideación creativa.		
CA4.4 - Utilizar con autonomía estratexias de captación e de xestión de recursos coñecendo as súas características e aplicándoas ao proceso de conversión das ideas e solucións en accións.	Utilizar con autonomía estratexias de captación e de xestión de recursos coñecendo as súas características.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - A importancia económica e social da persoa emprendedora. - O perfil da persoa emprendedora: habilidades. - Autoconfianza, autoconecemento, empatía, perseveranza, iniciativa e resiliencia. - Técnicas de diagnóstico de debilidades e fortalezas internas. Análise DAFO da persoa emprendedora. - Creatividade, ideas e solucións. A innovación áxil.

Contidos

- -Comunicación, motivación e liderado da persoa emprendedora. Habilidades sociais. Dinámicas de traballo en grupo.
- -Xestión de emocións. A importancia da motivación para emprender. Estratexias de xestión da incerteza e to-ma de decisións en contextos cambiantes. O erro e a validación como oportunidades para aprender.
- A economía como ciencia. A perspectiva económica da contorna. O problema económico: a escaseza de recursos e a necesidade de elixir. A elección en economía: custos, análise marxinal, incentivos. O comportamento das persoas nas decisións.
- A visión emprendedora.
- Misión, visión e valores da empresa ou entidade: a cultura empresarial. A organización e a xestión das entidades emprendedoras. Funcións da empresa.
- Os equipos nas empresas e organizacións. Estratexias áxiles de traballo en equipo. Formación e funcionamento de equipos de traballo. Estratexias de comunicación, negociación e solución de conflitos.
- As finanzas da persoa emprendedora: control e xestión do diñeiro. Fontes e control de ingresos e gastos. Recursos financeiros a curto e a longo prazo e a súa relación co benestar financeiro. O endebedamento. Fontes de financiamento e captación de recursos
- O reto ou o desafío como obxectivo.
- Planificación, xestión e execución dun proxecto emprendedor. Do reto ao prototipo.
- Desenvolvemento áxil do produto.
- Técnicas e ferramentas de prototipado rápido.
- Métodos de análise da competencia. Estratexias competitivas.
- Mercadotecnia do produto. Presentación e introdución do prototipo na contorna. Estratexias de difusión.
- Validación e testado de prototipos. Valoración do proceso de traballo. Innovación áxil.
- Estudo de viabilidade do produto e elección de forma xurídica.
- O usuario como destinatario final do prototipo. A toma de decisións dos usuarios. O usuario como consumidor. Dereitos e obrigacións dos consumidores.

UD	Título da UD	Duración
2	Os mercados e os axentes económicos	18

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.2 - Utilizar estratexias de análise razoada das fortalezas e debilidades persoais e da iniciativa e creatividade propia e da dos demais.	Utilizar estratexias de análise razoada das fortalezas e debilidades persoais e da iniciativa e creatividade propia e da dos demais.	PE	74
CA1.5 - Superar os retos propostos a partir de ideas e solucións innovadoras e sostibles, avaliando o seu impacto na sociedade.	Superar os retos propostos a partir de ideas e solucións innovadoras e sostibles.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Adaptarse a contornas complexas e crear un proxecto persoal orixinal e xerador de valor, partindo da valoración crítica sobre as propias aptitudes e as posibilidades creativas.	Adaptarse a contornas complexas e crear un proxecto persoal orixinal e xerador de valor.		
CA3.3 - Planificar e poñer en marcha un proxecto viable que leve á realidade unha solución emprendedora, seleccionando e reunindo os recursos materiais, inmateriais e dixitais máis adecuados ao noso proxecto.	Planificar e poñer en marcha un proxecto viable que leve á realidade unha solución emprendedora.		
CA3.4 - Utilizar con autonomía estratexias de captación e xestión de recursos coñecendo as súas características e aplicándoas ao proceso de conversión das ideas e solucións en accións e planificando con coherencia a súa organización, distribución, uso e optimización.	Utilizar con autonomía estratexias de captación e xestión de recursos coñecendo as súas características.		
CA3.6 - Desenvolver unha idea ou unha solución emprendedora vendo a relación entre os coñecementos adquiridos e os recursos necesarios e dispoñibles que permitan o seu desenvolvemento, identificando os máis adecuados en distintos contextos e situacións, reais ou simuladas e aplicando os coñecementos económicos e financeiros necesarios.	Desenvolver unha idea ou unha solución emprendedora vendo a relación entre os coñecementos adquiridos e os recursos necesarios e dispoñibles que permitan o seu desenvolvemento		
CA4.5 - Validar as ideas e as solucións presentadas mediante mensaxes convincentes e adecuadas, co fin de presentar e expoñer, con claridade e coherencia, as ideas e as solucións creativas, mantendo unha comunicación eficaz e respectuosa ao longo de todo o proceso levado a cabo.	Validar as ideas e as solucións presentadas mediante mensaxes convincentes e adecuadas.		
CA4.7 - Coñecer e comprender con precisión os contidos necesarios do ámbito económico e financeiro aplicándoos con coherencia a situacións, actividades ou proxectos concretos.	Coñecer e comprender con precisión os contidos necesarios do ámbito económico e financeiro.		
CA1.1 - Adaptarse a contornas complexas e crear un proxecto persoal orixinal e xerador de valor, partindo do autoconhecimento e tomando conciencia de que o proceso emprendedor constitúe unha forma de enriquecemento e crecemento persoal.	Adaptarse a contornas complexas e crear un proxecto persoal orixinal e xerador de valor.		
CA1.3 - Xestionar de forma eficaz as emocións e as destrezas persoais, promovendo e desenvolvendo actitudes creativas, asumindo o risco que supón un proxecto innovador e aprendendo dos erros que cometemos.	Xestionar de forma eficaz as emocións e as destrezas persoais, promovendo e desenvolvendo actitudes creativas.		
CA1.4 - Pór en práctica as habilidades sociais da persoa emprendedora, de comunicación aberta, motivación, liderado e de cooperación e innovación áxil, tanto de maneira presencial como a distancia, en distintos contextos de traballo en equipo, valorando, respectando e asumindo as achegas dos demais nas distintas dinámicas de traballo en grupo.	Pór en práctica as habilidades sociais da persoa emprendedora, de comunicación aberta, motivación, liderado e de cooperación e innovación áxil.	TI	26
CA1.7 - Validar as ideas e solucións utilizando estratexias comunicativas áxiles adaptadas a cada situación comunicativa.	Validar as ideas e solucións utilizando estratexias comunicativas áxiles adaptadas a cada situación comunicativa.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.8 - Presentar e expoñer, con claridade e coherencia, as ideas e solucións creativas, adquirindo habilidades e técnicas de expresión oral con apoio audiovisual na posta en común destas.	Presentar e expoñer, con claridade e coherencia, as ideas e solucións creativas.		
CA2.2 - Xestionar de forma eficaz as emocións e as destrezas persoais promovendo e desenvolvendo actitudes creativas.	Xestionar de forma eficaz as emocións e as destrezas persoais promovendo e desenvolvendo actitudes creativas.		
CA3.1 - Constituír equipos de traballo baseados en principios de equidade, coeducación e igualdade entre homes e mulleres, actitude participativa e visualización de metas comúns, utilizando estratexias que faciliten a identificación e a optimización dos recursos humanos necesarios que conduzan á consecución do reto proposto.	Constituír equipos de traballo baseados en principios de equidade, coeducación e igualdade entre homes e mulleres.		
CA3.2 - Poñer en práctica habilidades sociais, de comunicación aberta, motivación, liderado e de cooperación en distintos contextos de traballo en equipo, valorando as achegas dos demais nas distintas dinámicas de traballo e respectando as decisións tomadas de forma colectiva	Poñer en práctica habilidades sociais, de comunicación aberta, motivación, liderado e de cooperación en distintos contextos de traballo en equipo.		
CA3.5 - Presentar e expoñer, con claridade e coherencia, ideas e solucións creativas, co fin de captar recursos para o financiamento e o mecenado deste.	Presentar e expoñer, con claridade e coherencia, ideas e solucións creativas.		
CA4.1 - Adaptarse a contornas complexas cun proxecto persoal orixinal e xerador de valor, logrando pro-gresivamente o control consciente das emocións.	Adaptarse a contornas complexas cun proxecto persoal orixinal e xerador de valor.		
CA4.2 - Superar os retos propostos a partir de ideas e solucións innovadoras e sostibles, avaliando o seu impacto no eido persoal e na contorna.	Superar os retos propostos a partir de ideas e solucións innovadoras e sostibles.		
CA4.3 - Poñer en marcha un proxecto viable analizando os recursos materiais, inmateriais e dixitais dispoñibles no proceso de ideación creativa.	Poñer en marcha un proxecto viable analizando os recursos materiais, inmateriais e dixitais dispoñibles no proceso de ideación creativa.		
CA4.4 - Utilizar con autonomía estratexias de captación e de xestión de recursos coñecendo as súas características e aplicándoas ao proceso de conversión das ideas e solucións en accións.	Utilizar con autonomía estratexias de captación e de xestión de recursos.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - A importancia económica e social da persoa emprendedora. - O perfil da persoa emprendedora: habilidades. - Autoconfianza, autoconecemento, empatía, perseveranza, iniciativa e resiliencia. - Técnicas de diagnóstico de debilidades e fortalezas internas. Análise DAFO da persoa emprendedora. - Creatividade, ideas e solucións. A innovación áxil.

Contidos

- -Comunicación, motivación e liderado da persoa emprendedora. Habilidades sociais. Dinámicas de traballo en grupo.
- -Xestión de emocións. A importancia da motivación para emprender. Estratexias de xestión da incerteza e to-ma de decisións en contextos cambiantes. O erro e a validación como oportunidades para aprender.
- A contorna económico-empresarial. Os axentes económicos e o fluxo circular da renda.
- O funcionamento dos mercados. Comercio, benestar e desigualdades.
- O mercado e as oportunidades de negocio: análise da contorna xeral ou macrocontorna; análise da contorna específica ou microcontorna. Análise DAFO de proxectos empresariais. Estratexias de exploración da contorna. Procura e xestión da información.
- O impacto da actividade empresarial: a responsabilidade social corporativa. A contorna social, cultural e ambiental desde unha perspectiva económica. A economía colaborativa. A pegada ecolóxica e a economía circular. A economía social e solidaria. Os obxe
- A visión emprendedora.
- Misión, visión e valores da empresa ou entidade: a cultura empresarial. A organización e a xestión das entidades emprendedoras. Funcións da empresa.
- Os equipos nas empresas e organizacións. Estratexias áxiles de traballo en equipo. Formación e funcionamento de equipos de traballo. Estratexias de comunicación, negociación e solución de conflitos.
- As finanzas da persoa emprendedora: control e xestión do diñeiro. Fontes e control de ingresos e gastos. Recursos financeiros a curto e a longo prazo e a súa relación co benestar financeiro. O endebedamento. Fontes de financiamento e captación de recursos
- O reto ou o desafío como obxectivo.
- Planificación, xestión e execución dun proxecto emprendedor. Do reto ao prototipo.
- Desenvolvemento áxil do produto.
- Técnicas e ferramentas de prototipado rápido.
- Métodos de análise da competencia. Estratexias competitivas.
- Mercadotecnia do produto. Presentación e introdución do prototipo na contorna. Estratexias de difusión.
- Validación e testado de prototipos. Valoración do proceso de traballo. Innovación áxil.
- Estudo de viabilidade do produto e elección de forma xurídica.
- O usuario como destinatario final do prototipo. A toma de decisións dos usuarios. O usuario como consumidor. Dereitos e obrigacións dos consumidores.

UD	Título da UD	Duración
3	As empresas e as sociedades cooperativas	16

Crterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
------------------------	------------------------	----	---

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.3 - Planificar e poñer en marcha un proxecto viable que leve á realidade unha solución emprendedora, seleccionando e reunindo os recursos materiais, inmateriais e dixitais máis adecuados ao noso proxecto.	Planificar e poñer en marcha un proxecto viable que leve á realidade unha solución emprendedora.	PE	50
CA2.3 - Preservar e coidar a contorna natural, social, cultural e artística a partir de propostas e actuacións locais e globais que promovan o desenvolvemento sostible, con visión creativa, emprendedora e comprometida.	CA2.3 - Preservar e coidar a contorna natural, social, cultural e artística a partir de propostas e actuacións locais e globais.	TI	50
CA3.1 - Constituír equipos de traballo baseados en principios de equidade, coeducación e igualdade entre homes e mulleres, actitude participativa e visualización de metas comúns, utilizando estratexias que faciliten a identificación e a optimización dos recursos humanos necesarios que conduzan á consecución do reto proposto.	Constituír equipos de traballo baseados en principios de equidade, coeducación e igualdade entre homes e mulleres.		
CA4.1 - Adaptarse a contornas complexas cun proxecto persoal orixinal e xerador de valor, logrando pro-gresivamente o control consciente das emocións.	Adaptarse a contornas complexas cun proxecto persoal orixinal e xerador de valor.		
CA4.2 - Superar os retos propostos a partir de ideas e solucións innovadoras e sostibles, avaliando o seu impacto no eido persoal e na contorna.	Superar os retos propostos a partir de ideas e solucións innovadoras e sostibles.		
CA4.3 - Poñer en marcha un proxecto viable analizando os recursos materiais, inmateriais e dixitais dispoñibles no proceso de ideación creativa.	Poñer en marcha un proxecto viable analizando os recursos materiais, inmateriais e dixitais.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - A empresa e a súa responsabilidade social. A decisión empresarial e a innovación como fonte de transformación social. - Sectores produtivos e xéneros da contorna cultural e artística. Axentes que apoian a creación de proxectos culturais emprendedores. - Misión, visión e valores da empresa ou entidade: a cultura empresarial. A organización e a xestión das entidades emprendedoras. Funcións da empresa. - Os equipos nas empresas e organizacións. Estratexias áxiles de traballo en equipo. Formación e funcionamento de equipos de traballo. Estratexias de comunicación, negociación e solución de conflitos. - As finanzas da persoa emprendedora: control e xestión do diñeiro. Fontes e control de ingresos e gastos. Recursos financeiros a curto e a longo prazo e a súa relación co benestar financeiro. O endebedamento. Fontes de financiamento e captación de recursos - O reto ou o desafío como obxectivo. - Planificación, xestión e execución dun proxecto emprendedor. Do reto ao prototipo. - Desenvolvemento áxil do produto. - Técnicas e ferramentas de prototipado rápido. - Métodos de análise da competencia. Estratexias competitivas.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Mercadotecnia do produto. Presentación e introdución do prototipo na contorna. Estratexias de difusión. - Validación e testado de prototipos. Valoración do proceso de traballo. Innovación áxil. - Estudo de viabilidade do produto e elección de forma xurídica. - O usuario como destinatario final do prototipo. A toma de decisións dos usuarios. O usuario como consumidor. Dereitos e obrigacións dos consumidores.

UD	Título da UD	Duración
4	O crecemento económico	16

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.3 - Planificar e poñer en marcha un proxecto viable que leve á realidade unha solución emprendedora, seleccionando e reunindo os recursos materiais, inmateriais e dixitais máis adecuados ao noso proxecto.	Planificar e poñer en marcha un proxecto viable que leve á realidade unha solución emprendedora.	PE	50
CA3.1 - Constituír equipos de traballo baseados en principios de equidade, coeducación e igualdade entre homes e mulleres, actitude participativa e visualización de metas comúns, utilizando estratexias que faciliten a identificación e a optimización dos recursos humanos necesarios que conduzan á consecución do reto proposto.	Constituír equipos de traballo baseados en principios de equidade, coeducación e igualdade entre homes e mulleres.	TI	50
CA4.1 - Adaptarse a contornas complexas cun proxecto persoal orixinal e xerador de valor, logrando pro-gresivamente o control consciente das emocións.	Adaptarse a contornas complexas cun proxecto persoal orixinal e xerador de valor.		
CA4.2 - Superar os retos propostos a partir de ideas e solucións innovadoras e sostibles, avaliando o seu impacto no eido persoal e na contorna.	Superar os retos propostos a partir de ideas e solucións innovadoras e sostibles.		
CA4.3 - Poñer en marcha un proxecto viable analizando os recursos materiais, inmateriais e dixitais dispoñibles no proceso de ideación creativa.	Poñer en marcha un proxecto viable analizando os recursos materiais, inmateriais e dixitais.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Misión, visión e valores da empresa ou entidade: a cultura empresarial. A organización e a xestión das entidades emprendedoras. Funcións da empresa. - Os equipos nas empresas e organizacións. Estratexias áxiles de traballo en equipo. Formación e funcionamento de equipos de traballo. Estratexias de comunicación, negociación e solución de conflitos. - As finanzas da persoa emprendedora: control e xestión do diñeiro. Fontes e control de ingresos e gastos. Recursos financeiros a curto e a longo prazo e a súa relación co benestar financeiro. O endebedamento. Fontes de financiamento e captación de recursos - O reto ou o desafío como obxectivo.

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Planificación, xestión e execución dun proxecto emprendedor. Do reto ao prototipo. - Desenvolvemento áxil do produto. - Técnicas e ferramentas de prototipado rápido. - Métodos de análise da competencia. Estratexias competitivas. - Mercadotecnia do produto. Presentación e introdución do prototipo na contorna. Estratexias de difusión. - Validación e testado de prototipos. Valoración do proceso de traballo. Innovación áxil. - Estudo de viabilidade do produto e elección de forma xurídica. - O usuario como destinatario final do prototipo. A toma de decisións dos usuarios. O usuario como consumidor. Dereitos e obrigacións dos consumidores.

UD	Título da UD	Duración
5	O diñeiro e as solucións bancarias	18

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.3 - Planificar e poñer en marcha un proxecto viable que leve á realidade unha solución emprendedora, seleccionando e reunindo os recursos materiais, inmateriais e dixitais máis adecuados ao noso proxecto.	Planificar e poñer en marcha un proxecto viable que leve á realidade unha solución emprendedora.	PE	30
CA2.5 - Afrontar os retos en distintos contextos e situacións, reais ou simuladas, transferindo os coñecementos económicos e financeiros necesarios e sendo consciente da importancia para a persoa emprendedora da capacidade de anticipación aos cambios da contorna.	Afrontar os retos en distintos contextos e situacións, reais ou simuladas.	TI	70
CA3.1 - Constituír equipos de traballo baseados en principios de equidade, coeducación e igualdade entre homes e mulleres, actitude participativa e visualización de metas comúns, utilizando estratexias que faciliten a identificación e a optimización dos recursos humanos necesarios que conduzan á consecución do reto proposto.	Constituír equipos de traballo baseados en principios de equidade, coeducación e igualdade entre homes e mulleres.		
CA4.1 - Adaptarse a contornas complexas cun proxecto persoal orixinal e xerador de valor, logrando pro-gresivamente o control consciente das emocións.	Adaptarse a contornas complexas cun proxecto persoal orixinal e xerador de valor.		
CA4.2 - Superar os retos propostos a partir de ideas e solucións innovadoras e sostibles, avaliando o seu impacto no eido persoal e na contorna.	Superar os retos propostos a partir de ideas e solucións innovadoras e sostibles.		
CA4.3 - Poñer en marcha un proxecto viable analizando os recursos materiais, inmateriais e dixitais dispoñibles no proceso de ideación creativa.	Poñer en marcha un proxecto viable analizando os recursos materiais, inmateriais e dixitais.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.6 - Desenvolver unha idea ou unha solución emprendedora a partir dos coñecementos, destrezas e actitudes adquiridos desde o ámbito da economía e das finanzas, vendo a relación entre estes e os recursos necesarios e dispoñibles que permitan o seu desenvolvemento.	Desenvolver unha idea ou unha solución emprendedora a partir dos coñecementos, destrezas e actitudes adquiridos.		
CA4.8 - Afrontar os retos de maneira eficaz, equitativa e sostible, en distintos contextos aplicando os coñecementos económicos e financeiros necesarios.	Afrontar os retos de maneira eficaz, equitativa e sostible.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O sistema financeiro. - Misión, visión e valores da empresa ou entidade: a cultura empresarial. A organización e a xestión das entidades emprendedoras. Funcións da empresa. - Os equipos nas empresas e organizacións. Estratexias áxiles de traballo en equipo. Formación e funcionamento de equipos de traballo. Estratexias de comunicación, negociación e solución de conflitos. - As finanzas da persoa emprendedora: control e xestión do diñeiro. Fontes e control de ingresos e gastos. Recursos financeiros a curto e a longo prazo e a súa relación co benestar financeiro. O endebedamento. Fontes de financiamento e captación de recursos - O reto ou o desafío como obxectivo. - Planificación, xestión e execución dun proxecto emprendedor. Do reto ao prototipo. - Desenvolvemento áxil do produto. - Técnicas e ferramentas de prototipado rápido. - Métodos de análise da competencia. Estratexias competitivas. - Mercadotecnia do produto. Presentación e introdución do prototipo na contorna. Estratexias de difusión. - Validación e testado de prototipos. Valoración do proceso de traballo. Innovación áxil. - Estudo de viabilidade do produto e elección de forma xurídica. - O usuario como destinatario final do prototipo. A toma de decisións dos usuarios. O usuario como consumidor. Dereitos e obrigacións dos consumidores.

UD	Título da UD	Duración
6	O comercio exterior	17

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
--------------------------------	-------------------------------	-----------	----------

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.3 - Planificar e poñer en marcha un proxecto viable que leve á realidade unha solución emprendedora, seleccionando e reunindo os recursos materiais, inmateriais e dixitais máis adecuados ao noso proxecto.	Planificar e poñer en marcha un proxecto viable que leve á realidade unha solución emprendedora.	PE	28
CA1.6 - Construír ideas creativas e sostibles aplicando metodoloxías áxiles que faciliten a superación dos retos expostos con sentido ético e solidario.	Construír ideas creativas e sostibles aplicando metodoloxías áxiles.	TI	72
CA2.3 - Preservar e coidar a contorna natural, social, cultural e artística a partir de propostas e actuacións locais e globais que promovan o desenvolvemento sostible, con visión creativa, emprendedora e comprometida.	Preservar e coidar a contorna natural, social, cultural e artística a partir de propostas e actuacións locais e globais.		
CA2.4 - Propoñer ideas e solucións innovadoras e sostibles, avaliando o impacto que poidan xerar no eido persoal e na contorna e aplicando metodoloxías áxiles para a obtención de solucións ás necesidades detectadas con sentido ético e solidario.	Propoñer ideas e solucións innovadoras e sostibles, avaliando o impacto que poidan xerar no eido persoal e na contorna.		
CA2.6 - Valorar criticamente o problema económico da escaseza de recursos, a necesidade de elixir e a proposta de solucións que supoñan un mellor aproveitamento dos recursos e a reutilización circular das desfeitas xerados que contribúan á sostibilidade do sistema.	Valorar criticamente o problema económico da escaseza de recursos, a necesidade de elixir e a proposta de solucións.		
CA3.1 - Constituír equipos de traballo baseados en principios de equidade, coeducación e igualdade entre homes e mulleres, actitude participativa e visualización de metas comúns, utilizando estratexias que faciliten a identificación e a optimización dos recursos humanos necesarios que conduzan á consecución do reto proposto.	Constituír equipos de traballo baseados en principios de equidade, coeducación e igualdade entre homes e mulleres.		
CA4.1 - Adaptarse a contornas complexas cun proxecto persoal orixinal e xerador de valor, logrando pro-gresivamente o control consciente das emocións.	Adaptarse a contornas complexas cun proxecto persoal orixinal e xerador de valor.		
CA4.2 - Superar os retos propostos a partir de ideas e solucións innovadoras e sostibles, avaliando o seu impacto no eido persoal e na contorna.	Superar os retos propostos a partir de ideas e solucións innovadoras e sostibles.		
CA4.3 - Poñer en marcha un proxecto viable analizando os recursos materiais, inmateriais e dixitais dispoñibles no proceso de ideación creativa.	Poñer en marcha un proxecto viable analizando os recursos materiais, inmateriais e dixitais dispoñibles.		
CA4.9 - Utilizar estratexias eficaces de deseño e execución do prototipo final utilizando métodos de traballo áxiles, cooperativos e autónomos, analizando de maneira crítica o proceso de deseño e execución levado a cabo e valorando a súa viabilidade e adecuación empregada na construción deste.	Utilizar estratexias eficaces de deseño e execución do prototipo final utilizando métodos de traballo áxiles, cooperativos e autónomos.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos

- O perfil da persoa emprendedora: habilidades.
- Xestión de emocións. A importancia da motivación para emprender. Estratexias de xestión da incerteza e toma de decisións en contextos cambiantes. O erro e a validación como oportunidades para aprender.
- O impacto da actividade empresarial: a responsabilidade social corporativa. A contorna social, cultural e ambiental desde unha perspectiva económica. A economía colaborativa. A pegada ecolóxica e a economía circular. A economía social e solidaria. Os obxe
- Misión, visión e valores da empresa ou entidade: a cultura empresarial. A organización e a xestión das entidades emprendedoras. Funcións da empresa.
- Os equipos nas empresas e organizacións. Estratexias áxiles de traballo en equipo. Formación e funcionamento de equipos de traballo. Estratexias de comunicación, negociación e solución de conflitos.
- As finanzas da persoa emprendedora: control e xestión do diñeiro. Fontes e control de ingresos e gastos. Recursos financeiros a curto e a longo prazo e a súa relación co benestar financeiro. O endebedamento. Fontes de financiamento e captación de recursos
- O reto ou o desafío como obxectivo.
- Planificación, xestión e execución dun proxecto emprendedor. Do reto ao prototipo.
- Desenvolvemento áxil do produto.
- Técnicas e ferramentas de prototipado rápido.
- Métodos de análise da competencia. Estratexias competitivas.
- Mercadotecnia do produto. Presentación e introdución do prototipo na contorna. Estratexias de difusión.
- Validación e testado de prototipos. Valoración do proceso de traballo. Innovación áxil.
- Estudo de viabilidade do produto e elección de forma xurídica.
- O usuario como destinatario final do prototipo. A toma de decisións dos usuarios. O usuario como consumidor. Dereitos e obrigacións dos consumidores.

4.1. Concrecións metodolóxicas

No que atinxe á metodoloxía que se vai empregar na materia de Economía e Emprendemento en 4º de ESO, cómpre indicar que o docente é un xestor de coñecemento para que o alumnado adquira un maior grao de protagonismo. No traballo de aula o docente manexa dous obxectivos fundamentais: a consecución de obxectivos curriculares a través dos contidos de currículo e o desenvolvemento de habilidades que favorezan a aprendizaxe dos alumnos noutras áreas. Neste proceso é necesario o adestramento individual e o traballo reflexivo de procedementos básicos da materia: o manexo da terminoloxía do ámbito da economía e o emprendemento; a análise dos resultados das empresas e de diverso tipo de gráficas; a investigación baseada en DAFO de distintas iniciativas empresariais; e o tratamento dos casos seguindo unha metodoloxía de análise propia, moi semellante á que actualmente se realiza nas escolas de negocios.

Nalgúns aspectos desta materia, o traballo en grupo colaborativo achega, ademais do adestramento de habilidades sociais básicas e o enriquecemento persoal desde a diversidade, unha plataforma inmejorable para adestrar a análise de casos reais de empresas e os seus resultados económicos, así como o coñecemento do sector público, a banca e o comercio internacional, entre outras moitas cuestións. Nesta materia é indispensable a vinculación a contextos reais e a aplicación dos coñecementos para nun futuro poder aplicarlos. Por todo o cal as liñas metodolóxicas xerais deberán:

- Fomentar a participación e a reflexión, tanto individual como en grupo.
- Operar non só sobre o concreto senón tamén sobre conceptos e ideas.
- Fomentar a formulación de hipóteses.
- Buscar, seleccionar e tratar a información.

- Insistir na ordenación das ideas, comparación e a xerarquización.
- Elaborar percorridos ordenados, lóxicos desde a formulación de hipóteses á comprobación dos resultados, expresándoos correcta, clara e ordenadamente.
- Comprobar noutros contextos diferentes aos utilizados para o traballo.
- Relacionar os saberes aprendidos nas distintas materias.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación

Para o desenvolvemento da materia de Economía e Emprendemento empregaranse os seguintes recursos e materiais didácticos:

- Materiais diversos inseridos na Aula Virtual.
 - Casos prácticos de empresas e sociedades cooperativas reais.
 - Libro de texto da editorial Santillana (como material de apoio e consulta).
 - Libro de texto de Empresa Joven Europea (como material de apoio e consulta).
 - Prensa xeral e prensa económica.
 - Vídeos de diversas plataformas (Educaixa, IESE, Canal Encuentro etc.)
- Poderemos ter en conta as seguintes páxinas web:

- eleconomista.es
- economipedia.es
- inviertaenbolsa.com
- todosalabolsa.com
- observarioinversis.com
- labolsadesdelospirineos.com
- novicap.com
- cosasdedinero.com
- bolsawallstreet.com
- finanzascontabilidad.com
- lavozdegalicia.es
- galicia.economiadigital.es
- economiaengalicia.com
- iese.edu/es
- ceei.xunta.gal

E tamén os seguintes blogs:

- Gurusblog.
- Nada es gratis.
- Blog salmón.
- Sintetia.
- Funcas blog.
- Ahorro diario.
- Capital bolsa.
- Blog Aldea Global.
- Blog de El País.
- Blog de El Mundo.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

O procedemento seguido para a avaliación inicial consistiu na lectura e análise dun caso práctico dunha empresa real, en que o alumnado debeu debater e responder a unha serie de cuestións básicas. Seguindo a metodoloxía do caso, propia das escolas de negocios, observamos o nivel de coñecementos de que parte cada un dos alumnos e alumnas desta materia.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	16	17	17	17	17	16	100
Proba escrita	74	74	50	50	30	28	51
Táboa de indicadores	26	26	50	50	70	72	49

Criterios de cualificación:

A respecto dos criterios de cualificación, establecemos os seguintes:

A. Ata un 50% por resolución de exames. Probas (exposición escrita, preguntas obxectivas de resposta breve ou de opción múltiple, preguntas abertas, resolución de exercicios), que demostrarán a asimilación de conceptos e a aplicación destes na resolución de situacións propostas. Para que se poida optar ao aprobado final ou parcial a nota deste apartado non deberá ser inferior nunca a un 3'5 sobre 10 puntos.

1) Análise e comentario dun texto, nomeadamente unha noticia extraída dos medios de comunicación económicos, ou dun caso práctico (40%).

2) Definicións de conceptos, teorías e elementos relacionados coa economía (25%).

3) Resolución de problemas vinculados con cuestións económicas (25%).

4) Contestación a preguntas breves e concretas (10%).

· As faltas de ortografía, a mala presentación dos exercicios e a falta de limpeza no exame restarán nas probas escritas ata un máximo de 1 punto por proba.

B. Ata un 25% por exercicios realizados na clase, lecturas, traballos individuais e grupais, tarefas na aula e da casa (comentario de textos e/ou noticias económicas). Neste apartado tamén se puntuará a participación en debates, presentacións ou exposicións orais, gravacións en vídeo ou audio, probas orais etc.

· Non realizar as tarefas marcadas, non ter o material (caderno, apuntamentos, textos entregados na clase) en situacións reiteradas, restará -0,10, ata un máximo de 1 punto por avaliación.

C. Ata un 25% pola culminación con éxito do "Proxecto para a Creación dunha Microempresa ou Sociedade Cooperativa", seguido o modelo dunha consultora, que se desenvolverá ao longo de todo o curso escolar. Neste apartado puntuaranse tamén as actividades propostas polo profesor e vinculadas co proxecto.

Criterios de recuperación:

A respecto dos criterios de recuperación, non se diferencia entre os diversos tipos de contidos que precisan dunha asimilación progresiva e que polo tanto forman parte da avaliación continua. Xa que logo, en xuño haberá a opción de recuperación global antes da avaliación ordinaria.

6. Medidas de atención á diversidade

No que atinxe ás medidas de atención á diversidade, cómpre salientar que as persoas temos moitas características comúns, pero aínda tendo en consideración todas estas similitudes, os seres humanos diferimos uns dos outros en moitos aspectos. As persoas non actuamos, sentimos nin pensamos da mesma forma. E por suposto, non temos todas as mesmas capacidades.

O ensino ten que ter presente que as diferenzas que hai entre o alumnado impiden conseguir obxectivos idénticos.

Polo tanto, sen renunciar á existencia de obxectivos xerais e comúns, hai que considerar a necesidade de dispor de métodos de ensino alternativos segundo a diversidade do alumnado e o ritmo de aprendizaxe. Partindo deste proxecto curricular elaborado, haberá que realizar as adaptacións necesarias para atender a diversidade do alumnado. Para iso delimitamos os obxectivos mínimos que se quere lograr co alumnado e que lles permita continuar a aprendizaxe.

Unha vez decididos hai que ter en conta os diferentes recursos que posibilitan o tratamento da diversidade, dos que destacamos:

- Adaptar o material didáctico.
- Variar a metodoloxía segundo as necesidades de cada alumno e alumna.
- Propor actividades de aprendizaxe diferenciadas.
- Organizar grupos de traballo flexíbeis.
- Ampliar ou reducir bloques de contidos segundo o interese e a capacidade do alumnado.

Tamén cómpre detallar con precisión aqueles apartados que deben sufrir unha adaptación e en que medida resulta impropiedade, pois non é posible unha adaptación para cada alumno, agás nas ACI, senón que hai que adaptar o contido a desenvolver ou mesmo un apartado do contido.

Neste sentido contamos cos reforzos educativos: este sistema de atención está pensado para atallar dificultades puntuais ou acumuladas para asimilar contidos concretos. A actuación incidirá en secuenciar as dificultades do proceso ata chegar ao punto esixido, en achegar exercicios adaptados e en realizar explicacións individualizadas.

Por outra banda, tamén se poderán establecer programas específicos personalizados, ben con aquel alumnado que presenta problemas de actitude, reforzaranse mecanismos de motivación cara ao traballo e a materia. Con aqueloutros que teñen dificultades de aprendizaxe realizaranse reforzos dentro da aula.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6
ET.1 - Comprensión lectora e expresión oral e escrita.	X	X	X	X	X	X
ET.2 - Comunicación audiovisual e TIC.	X	X	X	X	X	X
ET.3 - O emprendemento.	X	X	X	X	X	X
ET.4 - A educación cívica e o respecto ao Estado de Dereito.	X	X	X	X	X	X
ET.5 - Igualdade efectiva entre homes e mulleres.	X	X	X	X	X	X
ET.6 - Prevención e resolución pacífica de conflitos.	X	X	X	X	X	X
ET.7 - Saúde e calidade de vida.	X	X	X	X	X	X
ET.8 - Discriminación pola orientación sexual e a identidade de xénero.	X	X	X	X	X	X
ET.9 - A educación viaria.	X	X	X	X	X	X
ET.10 - A educación ambiental e o respecto polo medio natural.	X	X	X	X	X	X

Observacións:

O currículo contempla os elementos transversais desde a perspectiva das competencias e dos valores. Así, considéranse elementos transversais ás diferentes áreas do currículo: expresión oral e escrita, comunicación audiovisual, TIC, emprendemento, educación cívica e constitucional, desenvolvemento da igualdade entre homes e mulleres, prevención da violencia de xénero ou contra persoas con discapacidade, prevención e resolución pacífica de conflitos, liberdade, xustiza, pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto aos dereitos humanos, o rexeitamento da violencia terrorista, a pluralidade, o respecto ao Estado de dereito, o respecto e consideración ás vítimas do terrorismo e a prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia, a seguridade viaria etc.

Como xa mencionamos no apartado de Metodoloxía, nesta materia tratarase con especial esmero este tema e participárase, como noutras moitas actividades, nos diversos proxectos que promove o CPI de Cova Terreña, a biblioteca etc., ademais de todas aquelas actividades que promovan e que favorezan a implicación dos discentes.

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Visita a un espazo de coworking.	Visita ao espazo de coworking na Cidade da Cultura, en Santiago de Compostela.	X		
Visita a unha entidade bancaria.	Visita ás oficinas de BBVA, Banco Santander ou Abanca en Baiona.		X	
Participación na iniciativa DEPOEMPRENDE.	Iniciativa promovida pola Deputación de Pontevedra.	X	X	X
Visita ao Concello de Baiona.	Visita á Casa do Concello para coñecer o funcionamento da Administración Pública local.			X

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
Adecuación da programación didáctica e da súa propia planificación ao longo do curso académico
Programacións de aula tendo en conta os obxectivos, contidos e criterios da programación didáctica.
Metodoloxía empregada
Combinación das esquematizacións, DAFO e método do caso.
Organización xeral da aula e o aproveitamento dos recursos
Organización en pequenos grupos e utilización das TIC.
Medidas de atención á diversidade
Material de apoio e reforzo para o alumnado con necesidades especiais.
Clima de traballo na aula
Fomento dun bo clima en todas as actividades que se realizan dentro e fóra da aula.

Coordinación co resto do equipo docente e coas familias ou as persoas titoras legais

Estabelecemento de canles de comunicación con todos os docentes e os seus departamentos.

Descrición:

Na planificación:

- Realiza a temporalización tendo en conta as horas asignadas á materia e a duración dunha sesión de traballo.
- Selecciona e secuencia os contidos de maneira progresiva e tendo en conta os aspectos particulares de cada grupo.
- Planifica as clases de maneira aberta e flexíbel.
- Selecciona e elabora os materiais e recursos didácticos para desenvolver a práctica docente na aula.
- Prepara o material de apoio e reforzo para o alumnado con necesidades especiais.
- Selecciona as lecturas tendo en conta os niveis ao que van dirixidas.
- Estabelece criterios, procedementos e instrumentos de avaliación correlacionados cos estándares de aprendizaxe.
- Coordínase co profesorado do propio departamento e doutros departamentos.
- Dá a coñecer a planificación de cada unidade de contido.

Na motivación do alumnado:

- Estabelece canles de comunicación para que o diálogo sexa fluído dentro e fóra da aula.
- Proporciona ao alumnado o apoio necesario durante o proceso de ensino-aprendizaxe.
- Desenvolve actividades de diversos tipos e características introducindo elementos novos.
- Fomenta un bo ambiente na aula.
- Promove a participación activa do alumnado.
- Relaciona os contidos, as tarefas e as actividades cos intereses do alumnado.
- Organiza actividades interactivas e en grupo para incentivar a socialización.

No traballo na aula:

- Apóiase ao comezo de cada sesión dos contidos xa traballados en sesións anteriores.
- Utiliza exemplos na introdución de novos contidos.
- Resolve as dúbidas do alumnado dentro e fóra das sesións de traballo.
- Utiliza diferentes soportes durante as sesións de traballo.
- Selecciona prácticas, proxectos e actividades en xeral que permitan alcanzar os estándares de aprendizaxe e a adquisición das competencias clave.

Na avaliación do proceso ensino-aprendizaxe:

- Realiza a avaliación inicial a fin de tomar as medidas individuais ou colectivas necesarias.
- Analiza os procesos e os resultados das prácticas, proxectos, exercicios, probas e actividades en xeral.
- Estabelece medidas que permitan introducir melloras.
- Fai posíbel a realimentación na entrega e avaliación de prácticas e traballos indicando os aspectos en que o alumnado pode e debe introducir melloras.
- Proporciona indicacións durante a realización do traballo práctico na aula.
- Supervisa de forma continua a resolución de exercicios e realización de actividades que se desenvolven durante as sesións .
- Favorece os procesos de autoavaliación.
- Propón actividades complementarias para resolver problemas que xorden durante o proceso de ensino-aprendizaxe.
- Estabelece con claridade os criterios de avaliación e de puntuación.
- Informa o alumnado e as súas familias dos resultados obtidos.

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

A respecto do procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora, lévase a cabo unha revisión da programación didáctica e das programacións de aula ao final de cada trimestre para valorar o grao de cumprimento da mesma, así como as eivas que puideran existir e que debemos subsanar na seguinte avaliación.

No que atinxe ao alumnado, proporciónase unha enquisa valorativa a final de curso que servirá para elevar propostas de mellora para os seguintes cursos. Da mesma maneira, o docente realiza unha autoavaliación valorando o proceso de ensino e a práctica docente segundo uns indicadores de logro e unhas escalas básicas, con preguntas como:

Proceso de ensino:

- 1.- O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado?
- 2.- Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreza a aprendizaxe?
- 3.- Púidose motivar para conseguir a súa actividade intelectual e física?

- 4.- Logrouse a participación activa de todo o alumnado?
 - 7.- Tomouse algunha medida curricular para atender o alumnado con NEAE?
 - 8.- Atendeuse adecuadamente a diversidade do alumnado?
 - 9.- Usáronse distintos instrumentos de avaliación?
- Na práctica docente:
- 1.- Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado?
 - 2.- Ofréceselle a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa?
 - 3.- Elabóranse actividades de distinta dificultade atendendo á diversidade?
 - 4.- Créanse probas de avaliación de distinta dificultade para os alumnos con NEAE?
 - 5.- Utilízanse distintas estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar?
 - 6.- Poténcianse estratexias de animación á lectura e de comprensión e expresión oral?
 - 7.- Incorporáanse as TIC aos procesos de ensino-aprendizaxe?
 - 8.- Préstase atención aos temas transversais vinculados a cada estándar?
 - 9.- Ofréceselle ao alumnado de forma inmediata os resultados das probas/exames etc?
 - 10.- Coméntase co alumnado os fallos máis significativos das probas /exames etc?
 - 11.- Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus fallos?
 - 12.- Hai certo grao de implicación nas funcións de titoría e orientación do profesorado?
 - 13.- As medidas de apoio, reforzo, etc. estabelécense vinculadas aos estándares?
- Na programación didáctica:
- 1.- Deseñáronse unidades didácticas ou temas a partir dos elementos do currículo?
 - 2.- Secuenciáronse e temporalizáronse as unidades didácticas/ temas/ proxectos?
 - 3.- O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e temporalización?
 - 4.- Engadiuse algún contido non previsto á programación?
 - 5.- Foi necesario eliminar algún aspecto da programación prevista?
 - 6.- Secuenciáronse os estándares para cada unha das unidades/temas?
 - 7.- Fixouse un grao mínimo de consecución de cada estándar para superar a materia?
 - 8.- Asignóuselle a cada estándar o peso correspondente na cualificación?
 - 9.- Vinculouse cada estándar a un/varios instrumentos para a súa avaliación?
 - 10.- Asociáronse con cada estándar os temas transversais a desenvolver?
 - 11.- Fixouse a estratexia metodolóxica común para todo o departamento?
 - 12.- Estableceuse a secuencia habitual de traballo na aula?
 - 13.- Son adecuados os materiais didácticos utilizados?
 - 14.- Os esquemas didácticos son adecuados, atractivos e de fácil manipulación para o alumnado?
 - 15.- Deseñouse un plan de avaliación inicial fixando as consecuencias da mesma?
 - 16.- Elaborouse unha proba de avaliación inicial a partir dos estándares?
 - 17.- Fixouse para a ESO un procedemento de acreditación de coñecementos previos?
 - 18.- Estabelecéronse pautas xerais para a avaliación continua: probas, exames etc?
 - 19.- Conformáronse criterios para a recuperación dun exame e dunha avaliación?
 - 20.- Fixáronse criterios para a avaliación final?
 - 21.- Estabelecéronse criterios para a avaliación extraordinaria?
 - 22.- Elaboráronse os exames tendo en conta o valor de cada estándar?
 - 23.- Definíronse programas de apoio, recuperación, etc., vinculados aos estándares?
 - 24.- Leváronse a cabo as medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE?
 - 25.- Realizáronse as actividades complementarias e extraescolares previstas?
 - 26.- Informouse ao alumnado sobre criterios de avaliación, estándares e instrumentos?
 - 27.- Comentáronse co alumnado os criterios de promoción?
 - 28.- Seguiuuse e revisouse a programación ao longo do curso?
 - 29.- Contribuíuse desde a materia ao Plan de Lectura do centro?
 - 30.- Usáronse as TIC no desenvolvemento da materia?

9. Outros apartados

1. Organización do departamento de Lingua e Literatura Galegas

O departamento de Lingua e Literatura Galegas do CPI de Cova Terreña conta con dous docentes, que imparten diversas materias en diferentes cursos:

Antía Monteagudo Alonso

Docente de Lingua e Literatura Galegas en 2º e 3º de ESO.

Titora en 2º de ESO.

Anxo Xoán Rajó Pazó

Docente de Lingua e Literatura Galegas en 1º e 4º de ESO.

Docente de Portugués en 1º de ESO.

Docente de Economía e Emprendemento en 4º de ESO.

Titor en 4º de ESO.